

mondig

verhalen van hoop

Esmah Lahlah zal in het voorjaar van 2024 de Menno Simons-lezing geven. Zij was wethouder kansengelijkheid en bestaans-zekerheid in Tilburg en is sinds de verkiezingen Tweede Kamerlid voor GroenLinks-PvdA.

De precieze datum van de lezing wordt nog bekendgemaakt.

foto GroenLinks - PvdA

En toen stond de wereld even stil.

Dat gebeurt soms, dat de wereld even stilstaat. Dat het niet meer wil. Dat er iets gebeurt dat alles op zijn grondvesten laat trillen. Soms zelfs letterlijk. Maar nu stond hij stiller dan normaal. En ik weet dat het Koninkrijk Gods niet per se zoveel dichterbij was de afgelopen jaren, maar toch. Verder weg dan nu was het lang niet geweest.

En dan is het stil, ben ik stil. Dan branden we kaarsjes tot ze op zijn en zuchten diep. We slaan onze ogen neer, zoeken troost in de wanhoop. En dan, in de tijd op weg naar Kerst, het feest van hoop: een nieuw begin, *for God's sake*.

Toen was het dus stil. Oorverdovend. Zo klein en zo groot tegelijkertijd. Alles wat je zeker dacht te weten is niet meer. Alles waar je in geloofde wordt onzeker. Alles is vloeibaar. Alles op zijn kop. Voor mij dan. Het zoeken naar grondvesten, het zoeken naar licht. Kleine glimpjes van God – geef het een naam. Het zoeken naar geloof, hoop en liefde. Maar vooral hoop. Licht in de duisternis. Laten we een licht ontsteken dat nooit meer dooft.

*Als alles duister is,
ontsteek dan een lichtend vuur
dat nooit meer dooft,
vuur dat nooit meer dooft.*

Verhalen van hoop. Niets meer en niet minder. Dat is Mondig deze Kerst. Verhalen van doorzettingsvermogen, medemenselijkheid, toekomstperspectief, kracht en liefde. Meer is nu even niet nodig.

‘vergeet de herbergzaamheid niet, want hierdoor hebben sommige onwetend engelen geherbergd’

– Hebreëën 13:2b

afbeelding Simon Champagne

De Algemene Doopsgezinde Sociëteit zoekt een

functionaris vrede & duurzaamheid

0,5 fte

Onze doopsgezinde geloofsgemeenschap kent als een van haar belangrijkste pijlers het vredesgetuigenis en een houding van weerloosheid. In deze tijd waarin vrede ver weg en dichtbij geen vanzelfsprekend is, verdient dit onderwerp aandacht in onze gemeenten.

Daarnaast is ook het onderwerp duurzaamheid een thema dat hoog op de agenda van onze geloofsgemeenschap staat. Beide thema's zullen de komende tijd steeds belangrijker worden en ook steeds meer vervlochten raken.

Daarom zoekt de ADS een functionaris die dit proces kan aansturen en begeleiden. Hij/zij schrijft daartoe onder meer artikelen en ontwikkelt materiaal, in nauw contact met het doopsgezind seminarium. Gezocht wordt iemand met minimaal een HBO-opleiding, communicatief sterk en met een relevant netwerk.

Voor beide advertenties geldt:

Solliciteren kan tot 15 januari 2024.

Kijk voor de volledige advertenties en meer informatie op www.doopsgezinden.nl/vacatures

De Algemene Doopsgezinde Sociëteit zoekt een

coördinator Advies Cirkel

0,5 fte

Doopsgezinden vormen samen een levende geloofsgemeenschap midden in de samenleving. Dat betekent dat al ons handelen en onze voornemens getoetst moeten worden binnen een theologisch en levensbeschouwelijk kader, waarbij gestreefd wordt naar een gezamenlijke lijn.

Binnen de doopsgezinde geloofsgemeenschap is daarvoor een zogenaamde Advies Cirkel in het leven geroepen. De taak van de Advies Cirkel, die bestaat uit een wisselende groep mensen, is om gevraagd en ongevraagd advies uit te brengen aan het bestuur en de Ledenraad over alle zaken aangaande het geestelijk beleid van de doopsgezinde geloofsgemeenschap.

Voor deze Advies Cirkel zoekt de Algemene Doopsgezinde Sociëteit (ADS) een coördinator. Hij/zij heeft een afgeronde academische opleiding, stelt wisselende kenniscirkels samen en formuleert op grond van hun werk adviezen. Hij/zij beschikt over sterke communicatieve en organisatorische vaardigheden, een uitstekende schrijfstijl, en is in staat een netwerk op te bouwen.

Bericht van Vrede

Aan berichten geen gebrek.
De hele dag stromen ze binnen.
Ze stromen vanaf mijn computerscherm over het toetsenbord: de mails, nieuwsbrieven en reminders, en druipen dan langzaam over het bureau tot op de grond.

gebed

Emmanuel

We riepen om een machtige God die al ons werk uit handen nam.

Toen kwam jij, een machteloos kind, nu moeten wij toch aan de slag.

Jij God met ons laat ons intact maar hebben wij daar vrede mee?¹

Vanuit mijn telefoon lopen ze over mijn handen heen, appjes, push-berichten, nieuwsitems; langs mijn mouwen druppelen ze op mijn broekspijpen. Ik heb de piepjes uitgezet, anders zou ik gek worden. In de brievenbus zitten kranten en post. Tv en radio spuwen berichten van allerlei soort de kamer in. Op straat en in de winkel springen vanaf *billboards* en verpakkingen berichten op mijn ogen af: lees mij, zie mij, koop mij! Er zijn mensen die als de wekker gaat al 128 berichtjes op hun telefoon hebben. En dan moet de dag nog beginnen.

De hele dag zijn we omgeven door berichten. Maar hoopvolle berichten? Die waren schaars de afgelopen maanden. Terwijl zoveel mensen snakten naar hoopvolle berichten. Dat hun geliefden nog leefden. Dat gijzelaars zouden worden vrijgelaten. Dat hun huis er nog stond. Dat er een staakt-het-vuren zou komen. Dat vrachtwagens met hulpgoederen de grens over mochten. Dat ze zelf de grens over mochten, maar dan de andere kant op. Dat er hulp zou komen. Dat ze niet vergeten zouden worden, hier niet, daar niet. Dat het vrede zou zijn.

We zingen het straks met Kerst: vrede op aarde! We zingen het de engelen na: *Eer aan God in de hoogste hemel en vrede op aarde voor de mensen die Hij liefheeft.*² De engelen als hemelse vredesbodes. Maar het is er niet op aarde: vrede. Helemaal niet of een beetje niet? Alleen niet daar, maar wel hier? Meestal niet, maar soms wel?

Wat moeten we doen? Moeten we Kerst overslaan dit jaar, omdat het gewoon nepnieuws

is, die vrede op aarde? Of zullen we alleen de liedjes schrappen die over vrede zingen, en het houden bij een lief kindje in een voerbak midden in een koude winternacht, en een sneetje kerstbrood met warme chocolademelk – toch ook heel sfeer-ol? Of durven we tegen de stroom in vast te houden aan het bericht van de engelen over vrede op aarde, ooit, misschien, hier of daar, een beetje, of juist overal, omdat we willen geloven, blijven hopen, dat het wáár is. Dat vrede bestaat. Dat vrede kan. Vrede op aarde, ondanks alle duisternis in de wereld.

En dan opeens, dwars door het duister, licht de hemel op. Een lied weerklinkt, als een hemels *push*-bericht, een goddelijke ping: hier is het bericht waarop je wacht. Een hoopvol bericht, een bericht van God zelf: 'Wereld, hier is je vrede!' Herders en koningen horen het en gaan op weg. Vrouwen en mannen, kinderen en ouden van dagen; zelfs dieren komen mee. Ze zingen het lied *Midden in de winternacht.*³ Van heinde en verre stromen ze toe om met eigen ogen te zien dat het vrede is, ergens op aarde. En ze zien een kind in een voerbak, een pasgeborene, de oogjes nog gesloten, de handjes dicht. Het heeft niets om het lijf dan een doek en de armen van twee liefhebbende ouders.

Even zijn we verbijsterd: is dat onze vrede? Zo klein, zo machteloos, thuisloos – hoe kan dit kind de vrede van de wereld zijn? Dan opent het kind zijn oogjes en in zijn blik ligt een vraag besloten: Mag ik wonen in jouw hart? Wil jij mij dragen, mij voeden en doen groeien? Wil jij mij jouw handen en voeten lenen? Wil jij mijn woorden spreken, en zingen, zingen met alles wat in je is, over vrede op aarde. <<

Jesaja

Dan zal een wolf zich neerleggen naast een lam, een panter vlijt zich bij een bokje neer; kalf en leeuw zullen samen weiden en een kleine jongen zal ze hoeden. Een koe en een berin grazen samen, hun jongen liggen bijeen; een leeuw eet stro, net als een rund. Bij het hol van een adder speelt een zuigeling, een kind graait met zijn hand naar het nest van een slang. Niemand doet kwaad, niemand sticht onheil op heel mijn heilige berg. Want kennis van de HEER vervult de aarde, zoals het water de bodem van de zee bedekt. Op die dag zal de telg van Isaï als een vaandel voor alle volken staan. Dan zullen de volken hem zoeken en zijn woonplaats zal schitterend zijn.

– Jesaja 11: 6-10

- ¹ Gebed uit de Verenigde Staten, uit *Bron van leven: teksten en gebeden uit de oecumene*; uitgave Bureau Voorlichting, Landelijk Dienstencentrum PKN, Utrecht
- ² Lucas 2:14
- ³ 'Vrede was het overal, wilde dieren kwamen bij de schapen in de stal en zij speelden samen', waarin het visioen van Jesaja 11:6-8 weerklinkt.

Opbouwwerk

Ediga Saulu (29 jaar) is medisch directeur in een districtsziekenhuis in Tanzania.

Dat is een grote uitdaging voor een jonge dokter. Stel je voor: je werkt een jaar als beginnend arts in een districtsziekenhuis en je wordt gevraagd de leiding over te nemen van een veel oudere collega. Het overkwam Ediga Saulu (29) anderhalf jaar geleden. 'Ik werkte nog maar een jaar in Mugumu en dacht: dit gaat mij niet lukken. Het ziekenhuis kende veel problemen, zoals onvoldoende fondsen, veel schulden, te weinig én ontevreden personeel vanwege het feit dat er al lange tijd geen compensatiebetaling was gedaan voor extra gewerkte diensturen.'

Nyerere Designated District Hospital is een algemeen ziekenhuis met 124 bedden in het noorden van Tanzania. De doopsgezinde kerk daar, KMT, is de eigenaar. De kosten van de medische en verpleegkundige zorg worden door overheidsbijdragen, de zorgverzekering en eigen bijdragen van de patiënten gedekt. Salarissen van een groot deel van de medewerkers worden door de overheid betaald, net als een basishoeveelheid medicijnen. Kinderen, zwangeren en ouderen zonder inkomen hoeven geen eigen bijdrage te betalen. Aan het ziekenhuis zijn twee- en driejarige opleidingen verbonden voor verpleegkundigen en voor medisch assistenten. Die opleidingen worden niet door de overheid gesubsidieerd en worden

bekostigd uit de bijdragen van studenten en door donaties. In het ziekenhuis werken twee academisch opgeleide artsen en vijf dokters die een beroepsopleiding hebben gevolgd. Daarnaast telt de school twee arts-docenten die ook meedraaien met de diensten en medische taken uitoefenen.

Saulu: 'Toen ik gevraagd werd om directeur te worden, werkte ik ongeveer een jaar in het ziekenhuis als docent van de opleiding voor medisch assistenten, en deed ik ook klinische taken en diensten in het ziekenhuis. Ik was jong en woonde nog niet zo lang in Mugumu. Er waren niet genoeg dokters, er was geen geld om extra diensten uit te betalen, en ik twijfelde of ik die taak wel op me kon nemen.

Een oudere leidinggevende collega binnen de school gaf me het advies om eerst eens rustig na te denken. Dat heb ik gedaan en vervolgens heb ik de uitdaging aangenomen.

We hebben als managementteam gezamenlijk bekeken wat we konden doen. We begonnen goed, verzamelden geld van de patiëntenbijdragen en konden daarmee diensten uitbetalen. Dat maakte de medewerkers blij. Maar helaas lukte dat niet iedere keer. We hadden constant een budgettair tekort. Veel apparatuur in het ziekenhuis is oud en aan vervanging toe. Het röntgenapparaat ging

'Constant een budgettair tekort'

bijvoorbeeld kapot; we lieten een reparateur komen, wat het ziekenhuis veel geld kostte, maar na een week was het probleem weer terug. Toen vroegen we ons af of het wel verstandig was de reparateur nogmaals te laten komen. Dat hebben we niet gedaan, waardoor we een jaar lang geen röntgenapparaat hadden.

De werkzaamheden als medisch manager hebben een groot effect op mijn gezin. Het werk is lastig te combineren met gezinsverantwoordelijkheden, omdat het veel tijd vergt en er regelmatig onverwacht een beroep op mij wordt gedaan. Sommige bijeenkomsten overlappen bepaalde gezinsactiviteiten en dat vormt een uitdaging. Vandaag werd ik bijvoorbeeld bij een lastige operatie geroepen. De dienstdoende dokter was vertraagd en de situatie was complex. Ook op andere momenten word ik regelmatig gebeld over werkgerelateerde problemen. Hoe houd je een goede balans tussen je positie op het werk en je gezin? Goed overleg met je partner en die om begrip vragen is dan van belang.

Er zijn ook positieve ervaringen. We werken in het managementteam prettig met elkaar samen; het is echt teamwork in harmonie. Het is gelukt om met een lening van de zorgverzekering en een bijdrage van een buitenlandse donor een nieuw digitaal röntgenapparaat aan te schaffen. De wasmachine die al enige tijd niet werkte, is met hulp van Doopsgezind WereldWerk vervangen door een nieuw apparaat. We hebben computers voor de school gekregen, en een operatielamp.

Klimaatverandering: vaker zeldzame ziektes

Ook zijn we mee gaan doen aan nieuwe samenwerkingsprojecten, zoals het CVRM-project ter voorkoming en behandeling van hart- en vaatziekten. Af en toe lukt het om de extra bijdragen uit te betalen aan de werknemers, maar vaak niet helemaal. Dat blijft een uitdaging. Helaas worden nog niet alle medewerkers door de overheid betaald. Het gevolg is dat we aan het eind van de maand iedere keer moeten kijken hoe we het benodigde geld bijeen moeten krijgen.'

Klimaatverandering en volksgezondheid zijn momenteel internationaal belangrijke onderwerpen, ook in Tanzania.

Saulu: 'De effecten van klimaatverandering in

Tanzania zijn meervoudig. Sommige dorpen hebben te maken met terugkerende periodes van hevige regen en overstromingen. Daardoor treden zeldzame ziektes vaker op. Ook diarree en infecties van de bovenste luchtwegen worden geassocieerd met klimaatverandering. Door de toename van open water neemt bovendien de controle op en het voorkomen van ziekten als malaria, af.

Toch ben ik, als ik naar de toekomst kijk, positief. Ik zie mezelf het ziekenhuis leiden vanuit de huidige situatie met beperkte middelen en verouderde apparatuur, naar standaardziekenhuiszorg die ook beschikbaar is voor de armen en minderbedeelden. De verwachting is dat de toegang tot betaalbare gezondheidsservice voor de inwoners van de Serengeti in de toekomst verbetert.' <<

Zorgen zonder zorgen

Ja, dat is mogelijk. Hier en daar gebeurt het al.

Mij werd gevraagd in dit blad een stukje van mijn persoonlijke geschiedenis te delen. Dat is niet gemakkelijk, want het raakt aan oude wonden. Maar het is ook een goede oefening. Hieronder mijn relaas dat iets laat zien van pijn en hoop, inclusief een stukje genderperspectief. Het gaat over de collectieve zorg van een geloofsgemeenschap voor een jeugd-groep. En hoe die zorg in tegen-spraak kan zijn met het ontbreken van genderperspectief in die geloofsgemeenschap.

In 1997 was ik tien en mijn zus vijftien jaar oud. Mijn vader en moeder hadden besloten te gaan scheiden. Een moeilijk proces voor een paar en hun kinderen. Daarna ging mijn moeder als alleenstaande dubbel werken om ons te kunnen voeden. Normaal gesproken vertrok ze rond zes uur 's ochtends en kwam ze rond tien uur 's avonds weer thuis.

We zijn opgegroeid in een doopsgezinde gemeenschap en werden op zondag omarmd en verzorgd. Ook na schooltijd stonden de deuren open bij leden van de geloofsgemeenschap met kinderen van mijn leeftijd. Ze boden ons ruimte en zorg en deelden alles met ons als waren we familieleden.

Mijn moeder was er predikant en werkte daarnaast heel hard als taekwondo-lerares. Ze kreeg problemen in de kerk omdat sommige mensen haar beslissing om te scheiden in twijfel begonnen te trekken. Ook begonnen sommigen haar leiderschap in de gemeente aan de kaak te stellen, omdat ze een alleenstaande moeder was. Bovendien hadden ze geen respect voor haar beroep als martial arts-lerares. Kortom, de geloofsgemeenschap was zorgzaam voor de kinderen, maar hard jegens mijn moeder.

In 2001 was ik veertien en had ik ontdekt hoe 'cool' drinken en

roken was met mijn vrienden op de middelbare school. Maar ik verborg dat voor mijn kerkvrienden, omdat ik me niet het 'stoute kind' wilde voelen. Tijdens een weekend met mijn kerkvrienden begon een van de moeders opeens over drinken en roken te praten, waarna we op een heel relaxte manier discussieerden. Mijn moeder wist dat ik rookte en dronk. In plaats van boos te worden, probeerde ze eerlijk en voorzichtig mee te praten. Ondertussen was ze de seksistische opmerkingen binnen de geloofsgemeenschap wel zat. Mensen vroegen haar: 'Wanneer ga je weer met iemand?' 'Nu ze geen vader hebben, wie dan wel?' 'Denk je niet dat doopsgezind en taekwondo-lerares zijn geen goede combinatie is en een slecht voorbeeld voor je kinderen?' De tieners werden wel verzorgd, maar mijn moeder werd niet omarmd zoals ze was.

In 2005 was ik achttien en werd in Colombia als volwassene

behandeld. Toen besloten wij, de groep van ongeveer twaalf vrienden die samen in de kerk waren opgegroeid, gezamenlijk dooplessen te volgen om de doop in onze kerk te kunnen ontvangen. We gingen samen naar de plek om gedoopt te worden. Maar op het laatste moment, naast de rivier, wilde ik niet. De twee aanwezige pastores zeiden: 'Daniel, het is goed, je bent er gewoon nog niet klaar voor. Maar je bent nog steeds een geliefd persoon binnen de gemeenschap.' Mijn moeder was eerst blij – als doopsgezind predikant ben je nu eenmaal trots als een van je kinderen gedoopt wordt. Maar ook zij was heel ontvankelijk en zei: 'Daniel, mijn kind, wees niet bang om op het laatste moment nee te zeggen. We zijn er allemaal voor je.'

Mijn moeder was niet alleen predikant en leidde de muziek in de kerk, ze werkte ook samen met andere anabaptiste vrouwen in Colombia en Latijns-Amerika om een anabaptiste vrouwenbeweging op te zetten. Daarvoor is een titanische kracht nodig vanwege het gendergeweld waar vrouwen in verschillende kerkgenootschappen mee te maken hebben. Ze was nog steeds vrijgezel, en mensen van mijn moederkerk en andere kerken bleven vervelende vragen

stellen, als: 'Is het geen goed idee om een vaderfiguur voor de kinderen te zoeken?' Of: 'Is het misschien een optie om weer verder te gaan met de vader van de kinderen?' De geloofsgemeenschap kon haar keuze om als alleenstaande twee kinderen groot te brengen nog steeds niet accepteren.

Dit verhaal laat zien hoe onvolmaakt geloofsgemeenschappen zijn en hoe belangrijk het is om aandacht te besteden aan de interne geweldsdynamiek, in dit geval jegens vrouwen. Ik heb me altijd thuis gevoeld in onze gemeenschap, maar had eerst niet in de gaten hoe de situatie voor mijn moeder was.

Misschien is dit niet het dramatische verhaal dat de lezer verwachtte. Als Colombianen hebben we inderdaad veel problemen gekend en zijn we ook getroffen door het geweld in het land. Maar ik wilde hiermee aandacht vragen voor wat er gebeurt binnen onze eigen geloofsgemeenschap. Hoe pijnlijk is het om commentaar te krijgen als alleenstaande moeder, binnen een geloofsgemeenschap die er is om liefde en troost te bieden! Mijn vrienden en ik hebben die ontvangen, maar mijn moeder niet vanwege een opvatting over hoe een gezin hoort te zijn.

Misschien is dit een spiegel voor de geloofsgemeenschappen in Nederland. We hebben immers de neiging te oordelen op basis van idealen en luisteren vaak niet naar de behoeften van onze leden. Maar veel mensen voelen zich ongemakkelijk en hebben pijnlijke ervaringen. Als er een conflict is stellen we vaak óf kaders waar de ander in past, óf we zwijgen erover. Meestal geven we de voorkeur aan dat laatste. En als we conflicten ter tafel brengen levert dat vaak een tweedeling op.

Natuurlijk zijn de verschillende activiteiten van onze gemeenschappen ook reden tot hoop, zeker als we onderlinge conflicten onder ogen durven zien. Wij doopsgezinden zijn geroepen pijn te transformeren en ons leven te baseren op liefde. En van elkaar houden betekent ook van onze conflicten houden. Van onze fouten houden, om hand in hand te werken aan een betere situatie.

Veroordeel mijn geloofsgemeenschap alsjeblieft niet. Het zou heel gemakkelijk zijn om dat te doen vanuit onze positie hier. Maar zoals zij fouten hebben gemaakt, maken wij hier in Nederland ook fouten. Net als hier zetten de doopsgezinden in Colombia zich weliswaar in voor vrede in de

'Conflicten transformeren, dat is onze roeping'

samenleving, maar ontlopen ze tegelijkertijd de interne conflicten.

Lees dit verhaal gewoon, laat het bezinken en ga terug naar je eigen gemeenschap. Want er is veel werk te doen, niet alleen in de wereld maar ook bij onszelf. Vraag niet: 'Waar was de vader?' Of: 'Waarom zorgden ze wel voor de een maar niet voor de ander?' Maar eerder: 'Waar sta jij in dit verhaal?' En: 'Wat kan ik op basis van dit verhaal doen in mijn eigen geloofsgemeenschap?'

Ik nodig jullie allemaal uit om in onze geloofsgemeenschappen en organisaties veilige ruimtes te creëren. Ruimtes waar iedereen de mogelijkheid heeft om te praten en gevoelde pijn te uiten. Ruimtes ook voor ongemakkelijke verhalen. Laten we samen de onderlinge conflicten aankaarten en helpen die te transformeren. Dat is onze roeping als doopsgezinden. <<

Daniel Serrano-Bernal is predikant en jeugdwerkbegeleider in Doopsgezind Haarlem

Daniel Serrano-Bernal met zijn moeder en zus

Herenboeren

Ik ben bij Iris van de Kamp, van de Herenboeren op het Wenumseveld, bij Apeldoorn.

Ik denk aan vroeger, toen we met vader en moeder gingen fietsen. 'Wat stinkt het', zei ik dan. 'Nee, dat is de gezonde geur van het platteland', antwoordden mijn ouders in koor. Het kan verkeren, denk ik nu. Vorige zomervakantie in Twente was de stank van de intensieve veehouderij niet te harden. Vroeger had je geen gedoe over mestoverschotten, stikstofdepositie-waarden of biodiversiteit.

Gelukkig stinkt het niet bij de Herenboeren.

Het is er druk; iemand loopt met een pompoen als een slapende peuter in de armen. Iris legt uit: 'Zaterdag is de dag van de uitgifte: mensen komen nu hun groentepakket halen. Van onze coöperatie zijn 240 gezinnen lid. Gezamenlijk zijn we eigenaar van onze boerderij. We produceren dus ons eigen voedsel.'

De kapschuur, waar de uitgifte is, is een jaar oud. Daar in de hoek staan de tweedehands koelcellen om de groenten in te bewaren. En er is hier meer dat getuigt van recycling. Op een 'leestafel' worden uien en aardappelen gelezen: geselecteerd en gesorteerd. De groenten die rot zijn, gaan eruit.

De boerderij heeft acht werkgroepen waar leden aan deelnemen, van biodiversiteit tot bestuur. Daarnaast is er een appgroep voor acute hulp. 'De mensen hier hebben allerlei achtergronden en dat is een zegen, want met elkaar hebben we veel expertise in huis', zegt Iris. 'Er zijn twee boeren, die agrarisch eindverantwoordelijk zijn. En er zijn drie stagiairs. Ik ben voorzitter van het bestuur, en houd mij met mijn collega's bezig met de koers van de boerderij en met financiële en juridische zaken. Ook het organiseren van de betrokkenheid van de leden is een belangrijk aandachtspunt.'

Je wordt lid door tweeduizend euro te storten.

Dan heb je een aandeel en bent mede-eigenaar van de coöperatie. Daarnaast betaal je maandelijks contributie voor de groenten en, als je wilt, vlees. Twee keer per jaar is er een Algemene Ledenvergadering. In Nederland zijn nu achttien herenboerderijen, en er komen meer.' Het startpunt wordt gevormd door een 'kartrekker'-groep van ongeveer tien burgers. Er is wel een landelijke organisatie die ondersteuning biedt, maar het initiatief komt altijd van onderop. Dat doet mij denken aan de doopsgezinden: ook bij ons zijn de gemeenten niet ondergeschikt aan een synode of een ander boven ons gesteld orgaan.

We gaan wandelen. Iris wijst: 'Zie je die rij bomen daar? Tot daar is ons land, in totaal vijftien hectare.' Drie biggen en twee zeugen scharrelen langs het hek. De boerderijkat sluipert door het hoge gras. Ik zie een veld met strokenteelt. Het is de kunst de juiste gewassen te combineren en door de jaren heen af te wisselen. Daardoor heb je minder last van schimmels en ongedierte. 'Wij gebruiken natuurlijk geen gif, en geen kunstmest!'

In een wei staat een stel Herefordkoeien rustig te grazen. 'De kalfjes blijven bij de koe. Het zijn vleeskoeien en geen melkkoeien.' Iris vertelt over de belangrijkste waarden van de Herenboeren. 'Circulariteit is een belangrijk principe: wij verbouwen zelf het varkensvoer, namelijk veldbonen en granen. Daarnaast krijgen de varkens 'reststromen' te eten: dat zijn de groenten die we niet kunnen uitgeven. De dieren krijgen absoluut geen

'opfokvoer' dat gericht is op een zo snel mogelijke groei. We gunnen onze dieren hun natuurlijke gedrag.'

Het meeste voedsel dat wij produceren eten we zelf op. Dat is anders dan bij de supermarkten; daar wordt heel veel weggegooid. Wij verbinden de rol van consument met die van producent: je neemt het eten niet alleen mee naar huis, maar helpt ook met de productie. Zo doe je kennis op over de oogst en ga je begrijpen wat er in Nederland in de verschillende seizoenen kan groeien. Wij werken hier samen met de natuur: we gebruiken geen gewasbescherming en geen kunstmest, en we werken aan het herstel van de bodem, de natuur en de biodiversiteit. Ook zijn er veel minder transportbewegingen doordat we veel in eigen hand hebben.'

Nu lopen we langs de boomgaard. 'Het duurt meerdere jaren voordat je hier een grote opbrengst van hebt. We hebben verschillende rassen appels en peren, en tussen de rijen bomen staan bessenstruiken. Dat is goed voor de biodiversiteit: zo komen er meer insecten en vogels op af. De vogels kiezen eerder de bessen en laten de appels en peren met rust.'

Ook het sociale aspect is belangrijk bij ons. Wij steken zelf de handen uit de mouwen, vanuit het idee dat er iets moet veranderen in de sector, net als in de samenleving. Maar hoe? Het antwoord is: ontdekken door zelf te doen. We zijn met elkaar op avontuur. Mensen nemen hun kinderen mee, zodat ook zij zien waar hun voedsel vandaan komt. En soms helpen de kinderen waar mogelijk een handje. We verzinnen met elkaar oplossingen voor de problemen die we tegenkomen. Dat geeft een enorme positieve energie en vertrouwen in eigen kracht! Ook is het mooi om te zien dat de leden vol trots alles aan hun familie laten zien.'

Ik ben onder de indruk. Hier werken de Herenboeren samen om de droom van een betere wereld uit te laten komen. En dat zonder stank. <<

herbergzaamheid

In een wereld die steeds donkerder lijkt,
loop en leef je er vaak aan voorbij.

Je durft het bijna niet (meer) te geloven:
er is een plek van waaruit licht de wereld in gaat,
in gíng en in zal gaan.

In Hebreeën 11 staat: 'Het geloof legt de grondslag
voor alles waarop we hopen,

het overtuigt ons van de waarheid die we niet zien!

Een waarheid die in ons kan leven, zonder dat je haar ziet.

Een wereld die in ons komende is, anders, hoopvol
en in ons verlangen werkelijkheid wordt, zichtbaar.

Daar krijgt geborgenheid kans,
daar mogen we, als Gods schepselen,
elkaar, onszelf en ieder die aan ons toevertrouwd is,
welkom heten en weten,

een welkom zijn,

vanzelfsprekend, met het besef dat het niet vanzelf gaat,
maar delend van wat ons gegeven is.

Gastvrij, liefdevol en herbergzaam.

Want zeker met Kerst heb je zomaar engelen in huis...

– Geert Brüsewitz

Het is december 1979, enkele dagen voor de Sovjet-inval in Afghanistan. Ik ben in Chennai, India.

Een jonge afgestudeerde architect met een veelbelovende baan in Den Haag. En verliefd op Annelies, die eerder in Chennai haar hart heeft verloren aan het werk van de religieuze congregatie Salesianen van Don Bosco.¹ De Salesianen leggen zich met grote persoonlijke inzet toe op jongerenwerk en scholing. Maar dat niet alleen, er komt van alles op hun pad. Door Annelies raak ik betrokken bij hun werk, onder meer door de installatie van een windmolen-waterpomp.

Pater Frans Schlooz, Salesianenpater uit de rooms-kath-

olieke parochie van Blerick aan de Maas, en zijn mensen staan in het centrum van drie grote projecten: landbouw rondom Chennai, vluchtelingen, met name hindoes uit boeddhistisch Birma, en melaatsen van overal. De projecten zijn gegrondvest op de oude notie van caritas.²

Pater Frans is een energiek man, overal aanwezig, wonderlijk pastoraal en aanspreekbaar te midden van alles. Zo durf ik te vragen hem in de kerstavond te vergezellen op zijn ronde van drie nachtmissen. Het wordt een lange avond; eerst de landbouwkolonie met waterput, dan het vluchtelingenkamp en tenslotte

het melaatsendorp. Een donkere tropennacht, slechte wegen, lang wachten, ongewone geuren, veel eigenaardige muziek en zang, witte kazuifels, liturgie en natuurlijk drie communies. De veelkleurige wonderen absorbeer ik met rustig gemak omdat de pater mij 'als doopsgezinde metgezel' lijkt te vertrouwen. En dat was precies mijn bedoeling: deze man niet alleen te laten in deze bijzondere nacht.

De derde en laatste viering is rond middernacht bij de melaatsen van Madhavaram. Bij de poort vraag ik de pater of het wel kan dat hij mij op die ene avond driemaal de hostie geeft. Vanuit de donkere auto klinken

Madhavaram

twee antwoorden. Ten eerste citeert hij een Roomse regel die in dat soort gevallen voorziet, en ten tweede stelt hij een voorwaarde: als ik het maar niet waag om net als andere verduvelde protestanten de communie te zien als iets louter symbolisch, in plaats van als wel degelijk de levende Christus.

Tegen de donkere achtergrond van de omringende kokosplantage maak ik de ongewone viering mee. Een pop wordt als kindeke Jezus rondgedragen door de kolonie, in een trage processie met overal donkere palmbomen, nachtvogelgeluiden, lepra,³ schaduwen, schaars

verlichte hutten, kaarsen, fakkels en mensen zoals wij allemaal. Velen als strompelende stompers met halve handen en stompen van benen of zelfs een verborgen gelaat, die zonder dit kamp zouden wegrotten in de vuilnishopen van Chennai. Dát vieren wij hier en deze avond: Ontmoeting, Leven, Licht, Liefdevol Wezen van Andere Menselijkheid, Caritas.

De tocht eindigt. We zijn terug bij de hut waar de pop Jezus in de kribbe wordt gelegd, als pasgeborene in deze met stro gedekte stal. Als vervolgens de communie wordt gedeeld, ervaar ik die als tastbare aanwezigheid van Jezus van Nazareth.

Die avond kwam voor mij het begrip caritas tot leven als betrokkenheid op elkaar, een levensvermoeden van de hele schepping. Nu, in 2023, levert elke zoekmachine tekst en beelden aan van melaatsen, maar ik koester mijn eigen beelden van die intens ontwapenende ontmoeting met zulke mensen. En met pater Frans en zijn leermeesters, als Franciscus van Assisi en Jezus van Nazareth, die allen de melaatsen niet schuwden maar juist samen op wilden gaan in een nieuwe menselijke samenleving. Een samenleving van een andere orde. <<

¹ De stichter van de congregatie was de 19e-eeuwse Giovanni Don Bosco. Hij wilde een alternatief bieden voor, en een tegenwicht tegen, de invloed van het liberalisme op de publieke en individuele moraal.
² Caritas komt van het Latijnse *carus* = duur, dierbaar, en wordt ten onrechte wel in verband gebracht met het Griekse *charis* = genade. Het is liefde, oftewel het plegen van een daad van liefde en barmhartigheid. Men kan caritas verrichten in materiële en immateriële zin. Het geven van geld of het geven van kleding aan goede doelen zijn voorbeelden van caritas in materiële zin. Het doen van vrijwilligerswerk is een vorm van caritas in immateriële zin. (Wiki 231120)
³ Lepra of melaatsheid is een ellendige, nog onbegrepen bacteriële huid- en zenuwziekte die vooral kans krijgt in slechte levensomstandigheden.

Hopen op een Kerst in vrede...

Simon is 27.
We kenden elkaar
alleen via internet.

Een paar maanden eerder zou ik naar Kyiv gaan om hem eindelijk in levenden lijve te ontmoeten, maar de pandemie was nog aan de gang en uiteindelijk ging het niet door. We spraken elkaar echter regelmatig, vooral nadat de aanval op Kyiv begon. Simon stuurde me toen een foto van een raket die letterlijk vlak naast de ingang van zijn flat viel; daarna appte hij vanuit een geïmproviseerde schuilplaats op een metrostation. Vervolgens lukte het hem en zijn vriendin Valeria (22) om de stad te ontvluchten. Daarna namen ze de ongelooflijk moeilijke beslissing om naar het buitenland te gaan.

Nadien heb ik ongeveer een jaar lang weinig van hem gehoord. Ik wist alleen dat ze allebei via Polen in het Verenigd Koninkrijk terecht waren gekomen. Toen nam hij plotseling weer contact met me op. Het bleek dat ze in Engeland hun draai niet hadden kunnen vinden. Was het moge-

lijk om naar Nederland te komen? Ik stelde voor dat ze eerst een paar dagen hier zouden verblijven, om kennis te maken met het land. Twee leden van onze gemeente in Purmerend stemden erin toe ze op te vangen. Simon en Valeria vonden het meteen geweldig hier. Amper twee maanden later woonden ze in Zuidoostbeemster. Hoe gaat het nu?

Je leidt een normaal leven, met plannen, dromen enzovoort, en ineens wordt dit alles onderbroken. Hoe herinner je je het moment van overgang van een vredig bestaan naar een oorlog?

'Het was verschrikkelijk. De overgang gebeurde in een oogwenk. Op 23 februari gingen we nog 's avonds laat naar een filmvoorstelling en op 24 februari werden we samen wakker van het lawaai van burens, geroep en rook die te zien was vanuit de ramen van mijn kamer die over het stadscentrum uitkijkt. Wij waren niet echt bang, eerder vastberaden. En we hadden het gevoel dat we iets moesten doen; ergens naartoe rennen, de nodige spullen in onze rugzak stoppen, onderdak zoeken,

geliefden bellen. Pas later voel je angst en stel je jezelf vragen: Wat gaat er nu gebeuren? Waarom helpen Europa en de wereld ons niet? Wat kan ik doen? Wat heb ik gedaan om mezelf of mijn familie voor te bereiden op deze oorlog? Heb ik genoeg eten voor de komende twee weken? Natuurlijk zijn er ook bijzonder enge gedachten: Wat zal er gebeuren als we gevangen worden genomen? Je hebt het gevoel dat het leven nooit meer hetzelfde zal zijn als voorheen.'

Wij hadden het toen over je dilemma's: meevechten of niet, wel in het land blijven of toch vluchten? Hoe kijk je terug op de beslissing die je toen hebt genomen?

'Ik wilde bij het leger of bij de territoriale verdediging, hoewel ik gezondheidsproblemen had én morele twijfels. Op de middelbare school leerden we met wapens om te gaan. Ik weet dus hoe je bijvoorbeeld het populairste automatische geweer, de AK-74, moet hanteren. Maar was ik ook in staat om te doden? Daarnaast was er mijn moeder, die me letterlijk met grof geweld tegenhield. Zij overtuigde me er

uiteindelijk van het land te verlaten. En dat terwijl mijn ouders zelf besloten om in Oekraïne te blijven en daar als artsen verder te werken. Op dat moment was ik erg boos op haar. Pas later besepte ik dat ze gelijk had.

De tijd dat alles van het aantal soldaten aan het front afhing, is voorbij. Nu hebben we vooral veel materieel nodig: vliegtuigen, tanks, drones, en vakkundige mensen die dit allemaal kunnen bedienen en onderhouden. Wel heb ik, nadat ik mijn vaderland had verlaten, steeds geprobeerd zoveel mogelijk voor de Oekraïense zaak te doen. In Polen en Engeland heb ik meegedaan aan demonstraties, vrijwilligerswerk gedaan, en geprobeerd voorlichting te geven over de situatie. Om zo de notie te verspreiden dat de NAVO-landen niet vanuit de zijlijn moesten toekijken hoe vreedzame burgers werden gedood en steden verwoest.'

Hoe kwamen jullie op het idee om naar Nederland te komen?

'Onze vrienden en familie raadden het ons aan. Toen sprak ik jou aan en jij zei dat je ons daarbij wilde helpen. Zo hebben we in Nederland voor het eerst gelogeerd bij Erica en Jan Meine Ernsting in Zuidoostbeemster. Uitgerekend toen we in Nederland waren liet onze Engelse host ons per sms weten dat we maar beter weg konden blijven. We waren toen erg overstuur.

Maar Erica en Jan Meine boden aan dat we voorlopig bij hen konden wonen. Hier zijn we ze enorm dankbaar voor.'

Zo heb je dus ook het doperdom leren kennen...

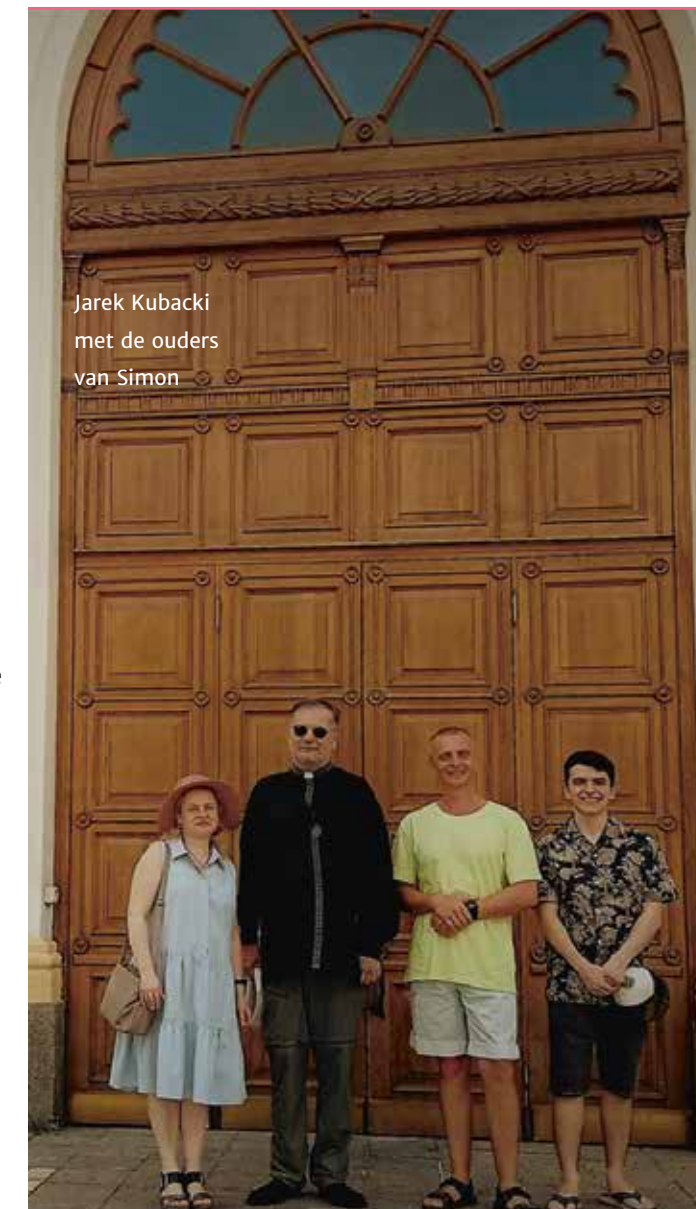
'We vinden de doopsgezinde kerk erg interessant. We zien de openheid, oprechtheid, vriendelijkheid en eenvoud bij jullie. Zelf ben ik luthers en Valeria is agnostisch. Eerlijk gezegd had ik nog nooit eerder van deze geestesstroming gehoord en ben ik die nog steeds aan het leren kennen. Wel zie ik vrij weinig jongeren in de kerk en dat stemt me droevig. Dat is echter een kenmerk van bijna alle kerken in Europa. Volgens mij moeten we samen proberen jongeren aan te moedigen om wat vaker de kerk te bezoeken.'

Kerstmis nadert: jullie tweede buiten Oekraïne. Wat betekent dat voor je? En waar hoop je op in het komende jaar?

'Afgelopen jaar woonden we een nachtdienst bij in de Anglicaanse kerk. Daar werden onze nationale gerechten gemaakt en hebben we naar Oekraïense kerstliederen geluisterd. Voor mij gaat Kerst om het samenzijn met de familie, aan een feesttafel of in de kerk, waar we een speciale gezinsdienst hebben. Daar hou ik echt van. Ik hoop van harte dat ik Kerst anno 2024 in Oekraïne kan vieren: in vrede, samen met mijn familie, de familie van Valeria en onze vrienden.' <<

'Pas later voel je angst'

'Ik weet hoe je de AK-74, moet hanteren (...), maar was ik ook in staat om te doden?'

Jarek Kubacki
met de ouders
van Simon

Dat wij elkaar als mensen blijven zien

Ze komt verkleumd binnen, kruipt tegen de verwarming aan, een ontredderde blik in haar ogen. 'Het was goed dat we daar stonden.'

We hebben veel positieve reacties gehad, maar ook hele akelige. Ik heb de haat gezien in de ogen van sommigen, ik heb geprobeerd contact te maken, een gesprek te beginnen, maar het was onmogelijk. En toch is het goed dat we dit doen. Dat we laten zien wat er werkelijk aan de hand is. Ik ben totaal uit mijn evenwicht. De eerste twee weken na 7 oktober was ik verlamd, ik was alleen maar bezig om contact te houden met mijn familie en Israëlische vrienden. Ik ben zo bezorgd, ik heb zoveel angst om familie die in gevechtssituaties zit. Ik ben politiker geworden, ik ben heel boos op fanatieke Hamas en op het beleid van de Israëlische regering.'

Ik heb thee gezet, we snoepen van de marsepein en langzaam komt ze wat tot rust.

Ze is drie jaar na de vestiging van de staat Israël geboren in een kibboets. Een klassieke kibboets, een democratisch bestuurd agrarische gemeenschap, geïnspireerd door links-zionistische idealen. Waar de kinderen in groeps-huizen opgroeiden en waar de 'wij'-identiteit voorrang kreeg boven de individuele wensen of verlangens.

Zij was zo'n kind, vanaf haar geboorte opgroeiend met leeftijdgenoten. Ze zag haar ouders dagelijks maar een paar uurtjes en moest steeds weer afscheid nemen; 's nachts was ze bang. Haar ouders waren Asjkenazische joden. Haar vader was in 1934 op dertienjarige leeftijd

met zijn ouders vanuit Dresden naar Palestina gekomen. Zijn vader, haar grootvader, was vanwege de anti-joodse maatregelen ontslagen en zag geen toekomst meer voor zijn gezin in Duitsland. De familie van haar moeder was ooit vanuit Warschau naar Brussel gekomen en wist op tijd via Parijs, Marseille en Lissabon naar Londen uit te wijken. Daar werd haar moeder lid van een zionistische beweging, ontmoette haar vader en vertrok in 1948 op haar negentiende naar Israël.

De klassieke kibboets uit de beginjaren van de jonge staat Israël werd in het naoorlogse Europa en vooral in christelijke kringen als een ideale vorm van samenleven gezien. Maar men had geen idee hoe het voor kinderen geweest moet zijn. Voor haar was het niet fijn. 'Het was niet alleen dat ik mijn ouders miste, maar ook dat mijn eigen verlangens en behoeften er niet toe deden. Ik had talent om te schrijven, schreef ook teksten voor de kibboets en zo, maar hield veel voor mezelf. Zoals het schrijven van gedichten. Ook mijn vader heeft zich moeten ontworstelen aan de dominante cultuur van de klassieke kibboets. Hij is uiteindelijk op 43-jarige leeftijd gaan studeren en werd professor in de filosofie. In intellectuele zin heeft hij mij gevoed en gesteund, hij zag mijn talenten.

Ik wilde ook studeren, maar mocht van mijn mentor op de middelbare school in mijn vrije tijd geen staatsexamens doen. Die heb ik tijdens mijn militaire dienst gedaan, en daarna ben ik naar Tel Aviv verhuisd waar ik psychologie en filosofie heb gestudeerd.'

In Tel Aviv ontmoette ze haar Nederlandse man, die daar stage liep voor zijn studie bouwkunde aan de TU in Delft. Haar droom om een tijdje naar het buitenland te gaan – naar Europa, waar de wortels lagen van haar familie – werd werkelijkheid. Ze ging naar Nederland, vervolgde haar studie psychologie en kreeg een baan als psychotherapeute in de verslavingszorg. Daarnaast bracht ze met haar man drie kinderen groot. Intussen schreef ze ook journalistieke stukken en korte verhalen voor een (inmiddels opgeheven) Israëlische krant en bleef ze gedichten schrijven.

In 1980 schreef ze een gedicht nadat ze een hakenkruis had gezien op de muur van de synagoge. Het gedicht werd op muziek gezet en door een koor gezongen. Hierna volgden drie jeugdboeken. Inmiddels heeft ze diverse poëziebundels op haar naam staan, waaronder twee bundels met de vertaalde gedichten van een Israëlische dichter. Alsmede een aantal romans, waarvan de nieuwste in

'De oplossing is nog heel ver weg'

december is gepresenteerd in de synagoge. Ondertussen werkt ze alweer aan een nieuwe roman. 'Schrijven is mijn passie. Het helpt mij om mezelf te verdiepen en te verbinden met wat ik belangrijk vind, dat te uiten en te delen met anderen. Ik ben me ervan bewust dat er een gat in mijn ziel zit door het vroege gemis van mijn ouders en door de druk me aan te passen aan het collectief. Door het schrijven en de positieve reacties daarop voel ik me gesterkt en gesteund in wie ik ben. Er is een grote behoefte in mij om iets eigens te scheppen. Naast mijn gezin en mijn maatschappelijke bijdrage door middel van werk en vrijwilligerswerk, is schrijven de derde pijler van mijn bestaan. In mijn schrijven zal altijd iets doorschemeren van wie ik ben: een joodse, Israëlische, Nederlandse vrouw. En hoewel ik geen autobiografisch werk maak zal altijd iets van die achtergrond meespelen in mijn werk.'

Maar nu overschaduwde de situatie in Israël en Gaza alles. Ze zegt: '7 oktober zal een *turning point* zijn in de joodse geschiedenis, vergelijkbaar met het progrom in Kishinev in 1903. Ik weet niet hoe het verder moet, de oplossing is nog heel ver weg. Er is zoveel gaande in

de wereld; de wreedheden van 7 oktober en de gevolgen daarvan, andere oorlogen, zoveel vluchtelingen, klimaatverandering. Maar tegelijkertijd geeft dit gevoel van het einde van de ons bekende wereld mij ook hoop voor de toekomst. Er zal een nieuwe orde komen, een nieuwe balans. Na de Tweede Wereldoorlog kwamen de Verenigde Naties en de Rechten van de Mens tot stand, was er hoop op een betere wereld. Ik denk aan de profetie in Jesaja 11, waarin de wolf en het lam samen liggen. Iedere soort, ieder volk en individu draagt bij aan het rijkdom van de wereld, we hebben elkaar nodig. Mijn droom is dat wij de ander blijven zien en dat wij boven alle tegenstellingen en moeilijkheden uit elkaar respecteren en in gesprek blijven. Dat de haat overwonnen mag worden.' <<

1 Een manifestatie om aandacht te vragen voor de gekidnapte kinderen van 7 oktober jl.

2 In 1903 vonden in Kishinev anti-joodse rellen plaats, die de aanzet werden tot meerdere progroms en massaslachtingen van joden. Kishinev (nu Chişinău, Moldavië) was toen de hoofdstad van het gouvernement Bessarabië en onderdeel van het Russische rijk.

Hoop op leven

Met het geluid van koerende duiven in olijfbomen, de oproep tot gebed uit de minaret en een enkele kerkklok op de achtergrond vertelt Ahmed (35 jaar) over zijn leven binnen de muren van het Al Aqsa-complex in Oost-Jeruzalem.

Dat is een van 's werelds heiligste en meest bevochten plekken voor de drie grote monotheïstische religies. Hoewel Ahmeds omgeving op het eerste gezicht vredig lijkt, is niets minder waar. Op vrijdag komen normaal gesproken zo'n veertigduizend mensen naar de Al Aqsa-moskee voor het vrijdaggebed, maar vandaag is het er leeg. Alle bezoekers jonger dan zeventig jaar worden door het Israëlische leger van het heiligdom geweerd.

'Het is stil hier. Kijk maar, op dit moment loopt er maar één persoon. Dit is de situatie sinds de oorlog op 7 oktober begon.' Al Aqsa bevindt zich op de *Haram al-Shariff*, ook wel bekend als de Tempelberg in Oost-Jeruzalem, en beslaat verschillende islamitische religieuze gebouwen, waaronder de Al Aqsa-moskee en de Rotskoepel. 'Het is een heilige plek in een gezegend land. Miljoenen mensen komen hier op bezoek voor een enkel gebed. Voor moslims is het de derde meest heilige plek in de islam, na Mekka en Medina, omdat de profeet Mohammed vanaf hier ten hemel steeg tijdens zijn 'nachtreis'.¹ Voor Ahmed is deze heilige plek vooral zijn thuis: 'Ik ben hier geboren. Al mijn herinneringen bevinden zich binnen de muren van Al Aqsa, van toen ik een kind was en hier voetbalde of rondfietste, tot nu, nu ik hier werk als bewaker. Voor mij is deze plek niet alleen de moskee, het is mijn leven... Ik heb hier mijn vrienden, mijn familie. Nooit zou ik deze plek kunnen verlaten.'

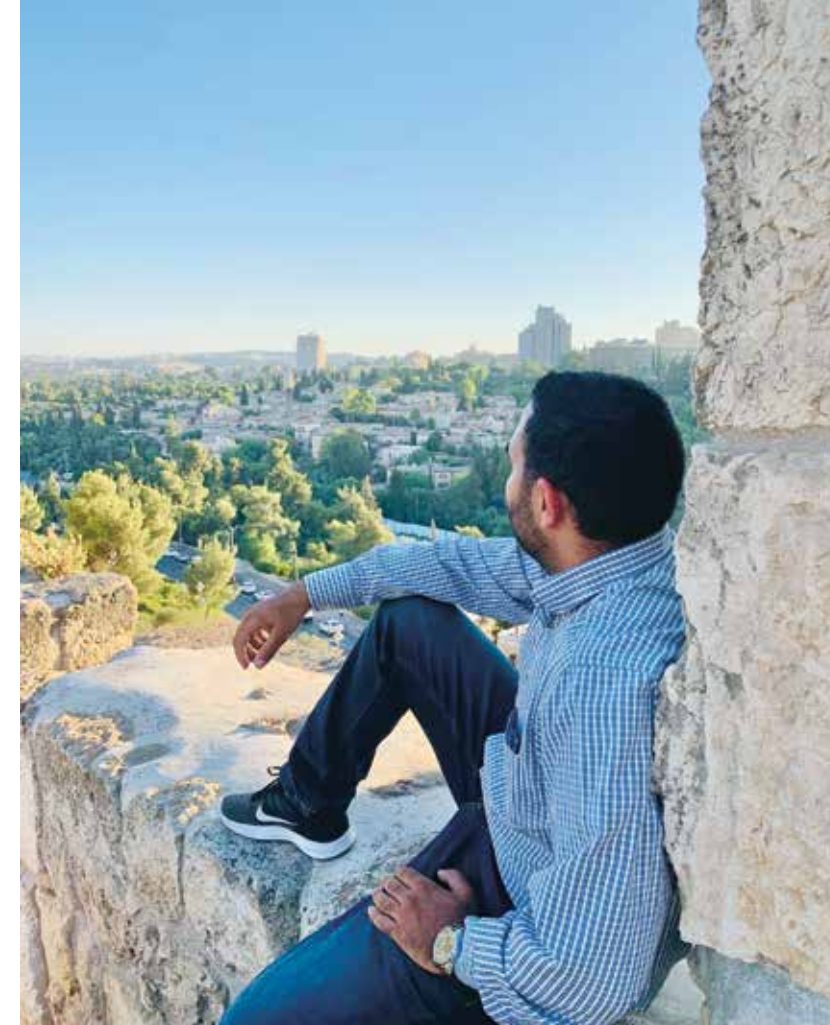
Al generaties lang, sinds 1952, woont de familie van Ahmed in een van de noordelijke toegangspoorten richting Al Aqsa. Slechts zeven families wonen op het complex. 'Mijn grootouders komen oorspronkelijk uit Baq'a, een wijk in West-Jeruzalem, maar bij het ontstaan van de staat Israël moesten zij huis en haard ontvluchten.' Ahmed heeft dan ook officieel de vluchtelingenstatus van de UNRWA.² 'Dit identiteitsdocument betekent tegenwoordig helemaal niets meer, maar door het te bewaren herinner ik mijzelf

aan het recht op terugkeer dat het Palestijnse volk is beloofd. Naar onze huizen die ons in 1948, en anderen in 1967, werden ontnomen.'

Ahmed wordt dagelijks aan het bijzondere van zijn woonplek herinnerd. 'Als ik zie hoe mensen reageren wanneer ze de Rotskoepel zien, als ze bijvoorbeeld huilen, dan word ik zelf ook emotioneel. *Alhamdulillah*, herinner ik mijzelf dan – 'de Heer zij geprezen' – dat ik hier mag wonen. Door hen besef ik hoe speciaal deze plek is.'

Maar het wonen op Al Aqsa gaat samen met veel obstakels. 'Als Palestijn moet ik eens in de tien jaar de Israëlische autoriteiten bewijzen dat ik in Jeruzalem woon, dat ik belasting betaal, dat ik werk – en waar dan precies – en dat ik ben verzekerd. Alles moet ik bewijzen, anders wordt mijn identiteitskaart niet verlengd.' Ook Ahmeds bewegingsvrijheid is niet gegarandeerd. 'De toegangspoorten naar Al Aqsa gaan open voor het eerste ochtendgebed en dicht na het laatste gebed. Datzelfde geldt voor mijn huis: buiten die openingstijden kan ik niet zomaar van het complex af zonder toestemming van het Israëlische leger.'

Hoewel Al Aqsa officieel onder gezag van de Jordaanse overheid valt, heeft vooral de Israëlische overheid er de controle over. Dat heeft ook invloed op het werk van Ahmed, die als een van de honderdvijftig Palestijnse bewakers verantwoordelijk is voor de rust en veiligheid binnen de muren van het complex. 'Sinds 2000 wordt ons werk bemoeilijkt:³ vroeger konden wij niet zomaar opgepakt worden, nu wordt alles wat wij doen gecontroleerd door het Israëlische leger. Stel, ik zie een toerist die met weinig respect voor de heilige plaatsen foto's maakt en ik zeg er wat van, dan kan dat voor mij leiden tot arrestatie en ondervraging door het Israëlische leger. Als Palestijnse bewakers dragen wij geen wapens. Ons enige wapen is onze walkietalkie. Al vóór 7 oktober voelde de situatie niet aan

als vrede. Al vóór die tijd leefden wij in oorlog. Misschien geen oorlog met alleen wapens, maar ook een demografische oorlog, hier bij Al Aqsa. Die stille oorlog is nu tot uitbarsting gekomen.'

Al Aqsa was ook al in het verleden veelal de plek waar spanningen tussen Israël en Palestijnen tot geweld leidden. Zo vertelt Ahmed over het jaar 2017, waarin twee Israëlische politiemannen werden vermoord. Daarna werd het complex werd gesloten en kon Ahmed – na intensief te zijn ondervraagd – achttien dagen zijn familie niet zien. Ook vertelt hij over de geweldsuitbarstingen tijdens Ramadan, toen Israëlische kolonisten illegaal op het terrein kwamen bidden. 'De media brengen dergelijke verhalen te weinig. Voor Palestijnen is het bijna onmogelijk om dit soort gebeurtenissen te filmen. Want als ik dít doe', zegt Ahmed terwijl hij zijn camera omhoog houdt en de Rotskoepel filmt, 'dan kan ik gearresteerd worden. Vaak zijn toeristen en bezoekers hier maar twee uur. Zij zien dan niet wat hier structureel gebeurt: het geweld, de stille oorlog...'

1 Voor zijn veiligheid is Ahmeds werkelijke naam alleen bekend bij de redactie

2 United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees

in the Near East, de VN-organisatie die zich inzet voor Palestijnse vluchtelingen in de regio

3 Het begin van de Tweede Intifada, nadat Israëlisch politicus Ariël Sharon Al Aqsa bezocht, hetgeen resulteerde in demonstraties en protesten.

‘Die stille oorlog is nu tot uitbarsting gekomen’

4 Het gebied dat nu wordt gezien als Israël, waar in 1948 veel Palestijnen vandaan moesten vluchten.

Het afgelopen jaar zijn de spanningen rondom Al Aqsa verder opgelopen. ‘Kijk naar de Israëlische minister Ben-Gvir. Hij heeft hardop gezegd dat de Rotskoepel verwoest zal worden. Maar ook komen elke dag zo’n honderddertig kolonisten onder bewaking van het Israëlische leger het Al Aqsa-terrein op. De Palestijnse bewaker die op afstand met hen meeloopt, moet zonder in te kunnen grijpen toekijken hoe zij illegaal bidden, TikTok-video’s maken, en doen wat ze maar willen. Het is belangrijk te beseffen dat dergelijke acties meer politiek dan religieus van aard zijn. Er zijn ook Israëlische joden die deze acties afkeuren.’

Sinds de geweldsuitbarstingen van 7 oktober is het dagelijks leven van Ahmed er niet gemakkelijker op geworden. ‘Na tweeënhalve maand wachten kreeg ik van de Israëlische autoriteiten eindelijk toestemming om mijn huis te laten renoveren. De Palestijnse bouwvakkers, die zelf uit Hebron komen, waren nog geen week bezig met de bovenste verdieping of de oorlog barstte los. Sindsdien hebben zij geen toestemming meer om naar Jeruzalem af te reizen en zit ik met een onafgewerkte bovenverdieping. De winter nadert en ik probeer de kou en regen tegen te houden met plastic... Elke Palestijn uit de Westelijke Jordanoever die op het land van ’48 of in Jeruzalem wordt gezien, wordt opgepakt.’⁴ Ook Ahmeds kinderen hebben last van deze extra maatregelen. ‘Mijn dochters, acht en tien jaar, zitten op een christelijke school in de Oude Stad. Veel van hun docenten komen uit Bethlehem, maar worden deze weken vaak tegengehouden bij de checkpoints van het Israëlische leger. Steeds vaker hebben mijn kinderen daarom les via Zoom. Zij snappen niet wat er aan de hand is.’

Ondanks deze structurele uitdagingen heeft Ahmed soms toch hoop. ‘Steeds meer mensen in de wereld praten over de Palestijnse kwestie. Soms zou ik willen dat ik in Londen, de Verenigde Staten of Europa was om mee te kunnen demonstreren, want hier is dat verboden.’ Over waar hij op hoopt hoeft hij niet na te denken: ‘Ik hoop op vrede. Dat Palestijnen kunnen reizen, vrijheid hebben, zonder bemoeienis door wie dan ook.’ Maar die toekomst ziet hij somber in, zeker als hij denkt aan zijn kinderen. ‘Ik ben geboren en getogen in Al Aqsa, heb twee Intifada’s meegemaakt en meerdere geweldsuitbarstingen. Nooit heeft de situatie als vrede aangevoeld. Toch vrees ik dat de toekomst van mijn kinderen nog slechter zal zijn dan wat ik heb ervaren.’ Gelukkig zijn er momenten dat hij troost vindt, al is het in het kleine dingen. ‘Als ik met mijn kinderen speel, of als ik mijn dochter piano hoor spelen. Dat zijn momenten van ontspanning.’ <<

foto's Sophia Mons (p. 22 & 24) – archief Ahmed

Op 22 november is rustig heengegaan onze moeder, schoonmoeder, grootmoeder en overgrootmoeder

Alette Carolina Dijksman-Jansen

echtgenote van Cornelis Dijksman † 2010

* Leeuwarden † Alkmaar
3 februari 1925 22 november 2023

Bert Dijksman en Loes Dijksman-Smits
Frits Dijksman en Marianne Dijksman-van der Meer
Lieneke Arkesteijn-Dijksman en Gerrit Arkesteijn
Piet Dijksman
Klein- en achterkleinkinderen

De afscheidsdienst heeft inmiddels plaatsgevonden.

Correspondentieadres:
mevr. L. Arkesteijn-Dijksman | Dorpsstraat 42
1721 BL Broek op Langedijk

We zijn dankbaar voor haar lange leven en alles wat ze voor ons betekend heeft. We zullen haar missen.

Op 10 november is rustig ingeslapen

Jeena Leuntje van Duin-Verloop

* Noordwijk † Leiden
17 mei 1929 10 november 2023

weduwe van Cornelis (Kees) van Duin,
doopsgezind theoloog

Peter van Duin en Marike Muller
Marijke van Duin

De afscheidsbijeenkomst heeft inmiddels plaatsgevonden

Correspondentieadres:
M. van Duin | Keesomstraat 50 | 2041 XW Zandvoort

Dat is wat blijft:
geloof, hoop en liefde, deze drie, maar de grootste daarvan is de liefde.

1 Cor. 13:13

Diep bedroefd zijn we door het overlijden van onze dierbare, betrokken en zorgzame papa, schoonvader, opa en overgrootopa

Bartholomeus Cuperus – Bart –

emeritus doopsgezind predikant

sinds 28 april 2022
weduwnaar van Irene Cuperus-Wertheim

* Gouda † Den Haag
1 november 1931 2 november 2023

In liefde laten we los, in herinnering houden we vast.

Han en Carla
Jacob, Marijn, Irene
Juliane
Mirjam, Pieter en Merel, Anne, Lucas, Eva
Luc en Sophie
Pepijn en Ilana, Olivier, Nynde en Sam

De uitvaartdienst heeft op 10 nov. 2023 plaatsgevonden.

Correspondentieadres:
fam. Cuperus | Frankenslag 134 | 2582 HW Den Haag
h.cuperus@planet.nl

Op de speciale collectepagina op de ADS-website vindt u een overzicht van alle collectedoelen

U kunt via die pagina doneren door geld over te maken naar het in de omschrijving genoemde rekeningnummer (zoals u gewend bent), of via een QR-code. Deze QR-code scant u met de foto-app van uw telefoon. Als uw e-mailadres bij de ADS bekend is krijgt u een persoonlijke betaallink in uw mailbox, als vervanging van de collectebrief. Vindt u dat handig voor een volgende keer, geef dan uw e-mailadres door aan de ADS.

De website vindt u via doopsgezinden.nl/collecten, of door het scannen van de QR-code op deze pagina. Dan komt u direct op de juiste website. U kunt de doelen steunen met een overschrijving op rekeningnummer NL19 ABNA 0243 4938 86 t.n.v. *Algemene Doopsgezinde Sociëteit Amsterdam*, Ditmaal o.v.v. collecte MWC, of collecte DGS. U kunt ook uw persoonlijke QR-codes of de algemene code op de website gebruiken.

collectedoelen

januari

Mennonite World Conference

MWC verenigt 109 geloofsgemeenschappen uit in totaal 59 landen, die het doopsgezinde (of beter anabaptistische) geloofs-good als inspiratie hebben. Het betreft meer dan anderhalf miljoen gedoopte leden in meer dan 10.000 gemeenten. Bijna 70% van de gemeenschappen bevinden zich tegenwoordig op het zuidelijk halfrond en meer dan 52% in Afrika.

Er zijn grote verschillen tussen de geloofsgemeenschappen. Bij MWC komen we ondanks de verschillen samen, zoeken we naar wat ons verbindt en waar we samen voor staan. In de zeven gedeelde overtuigingen (*Shared Convictions*) vinden we wat we delen, wat de basis is van ons gedeelde geloof. MWC is een gemeenschap waar eenheid in diversiteit uitgangspunt en een uitdaging is. MWC is er voor onderlinge

solidariteit, voor delen van gaven en talenten, voor samenwerken voor vrede en voor samen leren, vieren en getuigen.

Het is enorm belangrijk voor broeders en zusters uit andere landen, waar zij soms onderdrukt of bedreigd worden, om te weten dat ze onderdeel zijn van een grote wereldwijde gemeenschap. Denk aan landen als India, Ethiopië, Indonesië of Myanmar. Het geeft moed en hoop te weten dat er over de hele wereld mensen zijn die aan ze denken, voor ze bidden en er voor ze willen zijn. In het *Online Prayer Hour* wordt elke twee maanden door tientallen mensen van over de hele wereld samen gebeden voor en gedeeld over de uitdagingen waar men voor staat.

Wereldbroederschapsdag 21 januari is een mooi moment om het werk van MWC gul te steunen!

februari

DGS voor educatie en bezinning

De Stichting Doopsgezinde Geloofsopbouw en Solidariteit (DGS) is ontstaan uit een fusie van de Doopsgezinde Zending en de Gemeenschap voor Doopsgezind Broederschapswerk (GDB). Deze fusie scheelt het bestuur een hoop administratief werk waardoor de energie geheel gericht kan worden op de activiteiten.

Houd de nieuwe website www.stichtingdgs.nl in de gaten voor alle informatie.

Naast nieuwe projecten in binnen- en buitenland gaan onze gebruikelijke activiteiten gericht op bezinning gewoon door; denk aan retraites en materiaal voor gespreksgroepen.

In augustus organiseerden we samen met het doopsgezind seminarium een dag over doperse educatie. Een werkgroep werkt nu nader uit wat er aan doperse basiseducatie aangeboden kan worden. <<

colofon

Mondig is een uitgave van de Algemene Doopsgezinde Sociëteit (ADS) en verschijnt zes keer per jaar. Het blad wordt tegen een vrijwillige bijdrage toegezonden aan alle leden van doopsgezinde gemeenten. Vrienden en belangstellenden die het blad willen ontvangen, betalen € 40,- per jaar. U kunt zich opgeven via de contactgegevens in dit colofon. U kunt uw bijdrage overmaken op NL19 ABNA 0243 4938 86 t.n.v. Algemene Doopsgezinde Sociëteit onder vermelding van 'Mondig 2024'.

Hoofdredactie Kalle Brüsewitz
Eindredactie Marijke van Duin
Redactie Carolien Cornelissen, Yko van der Goot, André Maris en Franka Riesmeijer
Ontwerp & opmaak Susan de Loor
– Kantoordeloor | Haarlem
Druk GBU media | Urk

Advertenties Kalle Brüsewitz
Oplage 5.000
Papier Maxi Offset FSC-mix credit gecertificeerd
Contact redactie & adv.
Singel 454 | 1017 AW Amsterdam
020 623 09 14
communicatie@ads.nl | www.doopsgezinden.nl

Abonnement groot letter
CBB 0341 565 477 of klantenservice@cbb.nl
Het volgende nummer van *Mondig* verschijnt half februari 2024. Reacties voor 'ingekomen' vóór 20 januari 2024 inleveren. Brieven dienen kort en zaakgericht te zijn. De redactie behoudt zich het recht voor om bijdragen in te korten of niet op te nemen.

© ADS 2023 | 2024

doops
gezinden

verschil

woorden kunnen het

een brief
gedicht
vergeten lied

een stil gebed
een harde leugen

subtiel verslag
een rauw bericht

waarna niets meer
hetzelfde is

woorden kunnen het

haperend of vloeiend
in alle toonaarden
bij hoog en bij laag
in alle tinten

schreeuwend en gedempt

in een vloek en een zucht
verschil maken
ze kunnen het

ze kunnen het
breken en teder helen

– Yko van der Goot